

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

**КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ
ДО КУРСУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»**
для студентів II і III курсів технічних спеціальностей заочної форми навчання

Затверджено редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 06.12.12

Харків
2013

Контрольні завдання до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів II і III курсів технічних спеціальностей заочної форми навчання / Уклад. Пенькова Е. Г., Дяченко О. В. – Харків, НТУ «ХПІ», 2013. – 44 с.

Укладачі: Е. Г. Пенькова
 О. В. Дяченко

Рецензент С. М. Чернявська

Кафедра української, російської мов і прикладної лінгвістики НТУ «ХПІ»

Контрольні завдання

для II курсу

Мета курсу

Студенти мають ознайомитися з особливостями наукового стилю мовлення, розвинути навички роботи з науковими текстами (складання професійних наукових документів), вдосконалити і поглибити знання норм сучасної української літературної мови.

Програма курсу

1. Правила складання професійних наукових документів (різні види планів, анотація, інформативний реферат).
2. Узагальнення і згортання інформації наукового джерела до рівня плану, анотування, реферування наукового джерела.

Вимоги до контрольної роботи

Усі завдання контрольної роботи виконуються на форматі А-4 друковано. Номер варіанту визначається за останньою цифрою номера залікової книжки (від 0 до 9).

Вимоги до заліку (іспиту)

Опанувавши теоретичний матеріал курсу й успішно виконавши контрольну роботу, студенти складають залік (іспит), до якого входять:

1. Аналіз контрольної роботи студента;
2. Теоретичні питання з теми «Правила складання наукових документів»;
3. Практичні завдання на одну з тем за програмою.

Рекомендована література

1. Васенко Л. А. Фахова українська мова : навч. посіб. / Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Кримець. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 272 с.
2. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови. Використання морфологічних засобів мови / Г. Й. Волкотруб. – К. : ЛТД, 1998.
3. Гомон А. М. Оброблення наукової інформації: навч.-метод. посібн. / А. М. Гомон, О. М. Кримець. – Х. : НТУ «ХП», 2008.
4. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови / Г. С. Онуфрієнко. – К., 2006.

ВАРІАНТ 0

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

Максвелл у 1865 р. теоретично передбачив, що змінне електромагнітне поле поширюється в просторі у вигляді електромагнітних хвиль.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

В усіх механізмах і машинах, щоб зробити роботу, енергія переходить з одного виду в інший.

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

Хімію можна віднести до надзвичайно важливого комплексу наук, що вивчають природу та обґрунтовують суть філософських тлумачень.

Завдання 4. Наведіть та обґрунтуйте загальновизнані правила ефективного опрацювання наукового тексту.

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Акустика – розділ фізики, в якому вивчаються звукові хвилі, їхні збудження, поширення, сприймання та взаємодія з перешкодами і речовиною середовищ. Акустика поділяється на загальну й прикладну. У загальній акустиці розглядаються теоретичні та експериментальні аспекти утворення та поширення звукових хвиль і взаємодії їх з речовиною. Прикладна акустика залежно від свого цільового призначення поділяється на фізіологічну, музичну, архітектурну, гідроакустику тощо.

Завдання 6. Укажіть реквізити анотації та реферату наукового джерела. Поясніть, чим вони відрізняються один від одного.

Завдання 7. Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

ВАРІАНТ 1

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

У результаті багаторічних досліджень була теоретично обґрунтована і практично підтверджена можливість збільшення опадів штучним шляхом.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

Білки можуть проявляти як кислі, так і лужні властивості, інакше кажучи, мають амфотерність.

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

В.І. Вернадський вважав, що для синтезу наук необхідно знайти новий предмет дослідження.

Завдання 4. Поясніть мету складання плану джерела наукової інформації.

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Аморфний стан – конденсований стан речовини, при якому відсутній порядок у розміщенні структурних частинок. На відміну від кристалічних тіл, аморфні тіла не мають точної просторової повторюваності структурного елемента. Проте в них є близький порядок, тобто деяка впорядкованість у розміщенні сусідніх елементів (атомів, молекул або їхніх груп). За звичайних умов аморфні тіла ізотропні. При переході до рідинного стану не мають вираженої точки плавлення. Аморфні тіла подібні до рідин, які затверділи в неврівноваженому термодинамічному стані.

Завдання 6. Проаналізуйте структуру тексту рефератів і з'ясуйте, з яких частин складається реферат.

Завдання 7. Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

ВАРІАНТ 2

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

Засновник періодичної системи елементів Д. І. Менделєєв завбачив існування деяких елементів, знайдених пізніше вченими.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

Синтетичні полімери отримують в результаті процесу полімеризації – з'єднання маленьких молекул у великі.

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

На думку відомого американського геронтолога Комфорта, біологічний термін життя у людини кам'яного віку був таким самим, як і в сучасної, тобто тривалість життя людини як біологічного виду не змінилась за мільйони років.

Завдання 4. Поясніть сутність поняття «мовна компетенція фахівця».

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Антиречовина – атомно-молекулярні системи, побудовані з анти-частинок: ядра атомів з антипротонів та антинейтронів; навколо них замість електронів рухаються позитрони. При такій заміні структурних частинок фізичні сили (ядерні, електромагнітні) зберігають свій характер, тому антиречовини

на принципово подібна до речовини. Можливість існування антиречовини підтверджується відкриттям антинейтрона, ядра антигелію-3.

Завдання 6. *Обґрунтуйте, чому характеристика і виклад змісту наукового тексту (анотація, реферат) мають бути об'єктивними і не містити оцінки.*

Завдання 7. *Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

ВАРІАНТ 3

Завдання 1. *Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).*

Сучасні технології програмування базуються на принципах об'єктно-орієнтованого програмування, завдяки якому складні програмні проекти реалізуються у вигляді сукупності об'єктів певної ієрархії.

Завдання 2. *Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.*

Аерозолі можуть мати як природне походження, так і антропогенне, тобто викликане діяльністю людини.

Завдання 3. *Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.*

Зверніть увагу! *Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.*

У 1832 році англійський математик і винахідник Чарльз Бебідж сконструював першу програмну рахункову машину, яку він назвав аналітичною машиною.

Завдання 4. *Поясніть, за яких умов формується та вдосконалюється мовна культура людини.*

Завдання 5. *Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Діелектрики – речовини, в яких концентрація вільних носіїв струму дуже мала, а тому вони не проводять струм. Такі речовини можуть перебувати в різних агрегатних станах, проте речовина буває діелектриком за певних умов, а при інтенсивних впливах може стати напівпровідником або провідником. За звичайних умов до діелектриків належать скло, масла, сухе чисте повітря та інші речовини.

Завдання 6. *Назвіть відомості, які розміщуються в бібліографічному описі наукових джерел. Наведіть приклад бібліографічного опису.*

Завдання 7. *Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

ВАРІАНТ 4

Завдання 1. *Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).*

Використання ЕОМ поширилося в 60-их роках, коли їх почали застосовувати у приватних компаніях і державних установах.

Завдання 2. *Прочитайте мікротексти. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротексти, обравши один із варіантів дублювальної інформації.*

Пристосування, або адаптація людського організму до зовнішніх умов має дві форми: генетичну й набуту.

Завдання 3. *Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.*

***Зверніть увагу!** Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.*

У перших ЕОМ основними робочими елементами були електричні лампи або вакуумні електричні трубки, які на зовнішній вигляд були схожі на електричні лампи.

Завдання 4. Обґрунтуйте, що обумовлює специфіку наукової мови.

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Електричний опір – фізична величина, яка характеризує електричне поле або окрему його ділянку. Механізм електричного опору в різних середовищах різний. У металевих провідниках – це розсіяння електронних хвиль на теплових і структурних неоднорідностях кристалічної решітки, в електролітах – в'язкий опір сольватам, у газах – зіткнення з атомами середовища, поляризація вакууму тощо.

Завдання 6. Наведіть мовні (мовленнєві) стандарти-кліше, якими доцільно скористатися при написанні реферату.

Завдання 7. Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

ВАРІАНТ 5

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

У багатьох моделях мікроконтролерів використовується статична пам'ять для ОЗП і внутрішніх регістрів, що дає контролеру можливість працювати на менших частотах і навіть не втрачати дані при повній зупинці тактового генератора.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

Відомо, що, коли людина старішає, знижується інтенсивність дихання. Зниження інтенсивності дихання призводить до погіршення енергозабезпечення організму.

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

Завдяки використанню транзисторів стало можливим створення ЕОМ менших розмірів, але з більшими можливостями.

Завдання 4. Обґрунтуйте, що зумовлює в науковому стилі вибір мовних засобів.

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Електроліз – електрохімічні реакції в електроліті при походженні сталого струму крізь нього. При цьому на катоді відбувається реакція відновлення катіонів, пов'язана з приєднанням електронів до іонів, а на аноді – реакції окисдування, пов'язані з віддачею аніонами електронів. Електроліз супроводжується відкладанням речовин на електродах. Електроліз застосовується в металургії, для покриття металів плівкою, знімання копій тощо.

Завдання 6. Укажіть, від чого залежить відбір інформації для анотації. Аргументуйте свою відповідь.

Завдання 7. Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

ВАРІАНТ 6

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

Для напівпровідників характерною є дуже сильна залежність їх питомого опору від стану речовини: від температури, освітлення, наявності домішок тощо.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

Великі ЕОМ натеper витіснені своїми аналогами, виконаними з використанням мікропроцесорної техніки (мікрокомп'ютерами і мережами мікрокомп'ютерів).

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

Існує велика кількість застосувань, в яких не потрібна висока продуктивність, але важлива низька вартість.

Завдання 4. Поясніть, як Ви розумієте поняття «культура мови фахівця».

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Електрорушійна сила – фізична величина, яка характеризує джерело енергії неелектростатичної природи, ввімкнене в коло. Призначення такого джерела – забезпечувати рух носіїв струму від точки кола з найнижчим потенціалом до точки з найвищим його значенням. Джерело електрорушійної сили бере енергію поза колом, утворює додаткове поле, яке й забезпечує замкнений рух зарядів у колі. Чисельно електрорушійна сила витрачається роботою електростатичних сил, яка визначається на обнесення одиниці електричного заряду один раз по замкненому колу. Одиниця електрорушійної сили – вольт.

Завдання 6. Сформулюйте лаконічно вимоги до тексту анотації. наведіть мовні (мовленнєві) кліше для написання анотації.

Завдання 7. Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

ВАРІАНТ 7

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

Основною відмінністю металів від напівпровідників є те, що в металах практично всі валентні електрони є вільними, а у напівпровідниках – зв'язаними.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

Принтер, або друкувальний пристрій, призначений для перенесення інформації на папір.

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

У питаннях енерговикористання найважливішим є баланс складових потужності, що дозволяє виявляти механізм старіння електроустаткування.

Завдання 4. Поясніть, яку роль відіграє порядок слів у писемній науковій мові. Наведіть приклади.

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Енергія – загальна міра різних видів руху матерії і різних взаємодій. Основні види енергії: механічна, внутрішня, електрична, ядерна; в механіці – кінетична і потенціальна. Енергію систем у різних випадках підраховують по-різному. Розрізняють енергію системи зовнішню і внутрішню. внутрішня є сумою всіх видів енергії частинок розглядуваної системи (не враховуючи рухи і взаємодії системи як цілого). Основними складовими внутрішньої енергії є теплова і нульова енергії. Внутрішня енергія ізольованої системи є сталою.

Завдання 6. Охарактеризуйте вимоги до мови і стилю реферату.

Завдання 7. Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.

ВАРІАНТ 8

Завдання 1. Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).

Хімія – фундаментальна природнича наука, предметом якої є матеріальний світ, що нас оточує, з усіма його багатствами явищ та форм існування речовин і поля.

Завдання 2. Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.

Електродвигуни постійного струму застосовують тоді, коли потрібно плавно регулювати швидкість, наприклад, у тролейбусах, електровозах, деяких типах підйомних кранів, у пристроях автоматики.

Завдання 3. Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.

Зверніть увагу! Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.

Тягові двигуни повинні мати великий пусковий обертовий момент (це забезпечується завдяки послідовному збудженню) і можливість регулювання в широких межах частоти обертання.

Завдання 4. Поясніть, які вимоги до структури простих і складних речень домінують у науковому стилі мови.

Завдання 5. Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.

Механіка – розділ фізики, що вивчає переміщення одних тіл (частинок) відносно інших у просторі з плином часу та пов'язані з ними взаємодії. Механіка є однією з природничих наук фізичного циклу, що має свої специфічні об'єкти і методи дослідження, свої принципи, математичний

апарат, свою сферу застосування. Механіка поділяється на класичну, релятивістську та квантову.

Завдання 6. *Сформулюйте чітко вимоги до анотації та до реферату (окремо).*

Завдання 7. *Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

ВАРІАНТ 9

Завдання 1. *Підкресліть у наведеному реченні фактографічну інформацію (тобто інформацію про факти, явища, процеси, події).*

Відповідно до теорії Максвелла, магнітне та електричне поля – це дві сторони (дві складові) єдиного цілого – електромагнітного поля.

Завдання 2. *Прочитайте мікротекст. Знайдіть у ньому дублювальну інформацію. Скоротіть мікротекст, обравши один із варіантів дублювальної інформації.*

Домішки можуть підвищувати концентрацію електронів провідності й створювати у напівпровіднику електронну домішкову провідність n-типу (від negative – від’ємний). Такі домішки називають донорами.

Завдання 3. *Прочитайте мікротекст. Визначте, чи має значення логіко-теоретична інформація для правильного розуміння фактографічної інформації.*

Зверніть увагу! *Логіко-теоретична інформація – це інформація про способи отримання фактографічної інформації, висновків з фактів, про їх тлумачення, посилання на джерело інформації.*

Генератори постійного струму застосовують тоді, коли потрібно мати самостійне джерело струму, наприклад, для живлення деяких видів електромагнітів, електромагнітних муфт, електродвигунів, електролізних ванн тощо.

Завдання 4. *Назвіть і лаконічно охарактеризуйте етапи самостійної роботи над науковим текстом.*

Завдання 5. *Опрацюйте подану наукову статтю. «Згорніть» інформацію, подану в статті, до рівня: а) питального речення; б) називного речення; в) тези; г) стислого конспекту; д) інформативного реферату.*

Космічні промені – потік частинок, що йдуть на Землю із Всесвіту. До них належать також частинки, походження яких є наслідком взаємодії частинок з космосу з атомами Землі (атмосфери, гідросфери, літосфери). У зв'язку з цим космічні промені поділяються на первинні (протони, нейтрони, α -частинки, ядра легких атомів) і вторинні (виникають на Землі).

Дослідження космічних променів має велике значення для вивчення елементарних частинок і перетворення їх при високих енергіях.

Завдання 6. *Дайте визначення:*

- а) фактографічна інформація;
- б) логіко-теоретична інформація;
- в) оцінювальна інформація.

Завдання 7. *Самостійно оберіть текст за фахом. Цей текст, обсягом 300 слів, має бути завершеним за змістом. Складіть за цим текстом 3 види плану (питальний, тезовий, називний), анотацію та інформативний реферат. Додайте до контрольної роботи оригінал тексту.*

Зразки документів

Науковий текст

Колісна пара є однією з відповідальних деталей вагона, від справної роботи якої залежить безпека руху поїздів. Починаючи з 60-х років в експлуатації стали виявляти цільнокатані колеса з тріщинами в зоні переходу від диску до ободу. Утомлені тріщини залежать від завантаження вагонів, товщини диска, обода, а також від наявності на поверхні катання дефектів.

В інструкціях і правилах прописані норми допусків в експлуатації розмірів цих дефектів на поверхні катання коліс (вищербини, повзуни, навари, нерівномірний прокат), а також гострокінечний накат, які встановлювались, виходячи з допустимого ударно впливу на елементи колії: забезпечення цілісності самого колеса в процесі експлуатації колісної пари, підшипників кочення та литих деталей візка.

Випадки зламів через виникнення утомлених тріщин, які є в приободній зоні залізнокатаного колеса, можуть виникнути при перевантаженні вагонів, а також при несприятливому сполученні мінімальної товщини ободу і наявності на поверхні кочення дефектів, які перевищують норма-

тивні допуски та призводять (особливо в зимовий період) до збільшення ударних вертикальних навантажень.

Поява в експлуатації дефектних коліс з повзунами, наварями, вищербинами пов'язана з роботою неламізованих сортувальних гірок при розпусканні поїздів. Повзун, який, як правило, виникав в одному з коліс, може стати причиною появи вищербини в цьому місці.

Планування наукового джерела

Питальний план	Тезовий план	Називний план
Які проблеми почали виявлятися, починаючи з 60-х років, в експлуатації колісної пари?	Починаючи з 60-х років, в експлуатації колісної пари почали виявлятися цілюнокатані колеса з тріщинами в зоні переходу від диску до ободу.	Проблеми в експлуатації колісної пари.
Які норми допусків в експлуатації коліс прописані в інструкціях і правилах?	В інструкціях і правилах прописано норми допусків в експлуатації розмірів дефектів на поверхні катання коліс, а також допустимий ударний вплив на елементи колії.	Інструкції та правила експлуатації коліс.
Що впливає на виникнення тріщин у приободній зоні колеса?	Утомлені тріщини можуть виникнути при перевантаженні вагонів, при несприятливому сполученні мінімальної товщини ободу і наявності на поверхні дефектів, які перевищують нормативні допуски.	Причини виникнення тріщин.
З чим пов'язана поява дефектних коліс?	Поява в експлуатації дефектних коліс з повзунами, наварями, вищерблинами пов'язана з роботою механізованих сортувальних гірок при розпусканні поїздів.	Причини появи в експлуатації дефектних коліс.

Інформативний реферат

У запропонованій статті (О. О. Веселушин. Дефекти коліс // Залізничний транспорт. – 2012. – № 10. – С. 1–2.) розглядаються проблеми, що виникають в експлуатації коліс, причини виникнення тріщин і появи в експлуатації дефектних коліс.

Автор звертає увагу читача на те, що, починаючи з 60-х років, в експлуатації колісної пари почали виявлятися цільнокатані колеса з тріщинами в зоні переходу від диску до ободу.

В інструкціях і правилах, на які посилається автор, прописано норми допусків в експлуатації розмірів дефектів на поверхні катання коліс, а також допустимий ударний вплив на елементи коліс.

Далі автор, указуючи на причини виникнення тріщин, попереджає, що утомлені тріщини можуть виникнути при перевантаженні вагонів, при несприятливому сполученні мінімальної товщини ободу і наявності на поверхні дефектів, які перевищують нормативні допуски.

Підсумовуючи сказане, автор робить висновок, що поява в експлуатації дефектних коліс з повзунками, наварами, вищерблинами пов'язана з роботою механізованих сортувальних гірок при розпусканні поїздів.

Анотація

О. О. Веселушин Дефекти коліс//Залізничний транспорт. – 2012. – №10. – С. 1–2.

У статті розглядаються проблеми, що виникають в експлуатації коліс, причини виникнення тріщин і появи в результаті дефектних коліс.

Автор посилається на інструкції та правила, в яких прописано норми допусків в експлуатації розмірів дефектів на поверхні коліс.

Стаття призначена для студентів заочного навчання другого курсу факультету транспортного машинобудування.

Контрольні завдання

для III курсу

Мета курсу

Ознайомлення з основними поняттями прикладного термінознавства: термінами, дефініціями, терміноїдами, терміноелементами, термінологіями й терміносистемами та процесами термінологізації й детермінологізації. Студенти мають ознайомитися з особливостями наукового стилю мовлення, вдосконалити і поглибити знання норм сучасної української літературної мови, ознайомитися з особливостями традиційного й комп'ютерного перекладання тощо.

Програма курсу

1. Термінознавство. Предмет та основні категорії термінознавства. Будова термінів, способи творення нових термінів, вимоги до термінів.

2. Переклад науково-технічного тексту. Поняття перекладу, правила перекладання загальноживаних слів і термінів у науково-технічному тексті.

Вимоги до контрольної роботи

Усі завдання контрольної роботи виконуються на форматі А-4 друковано.

Номер варіанту визначається за останньою цифрою номера залікової книжки (від 0 до 9).

Вимоги до заліку (іспиту)

Опанувавши теоретичний матеріал курсу й успішно виконавши контрольну роботу, студенти складають залік (іспит), до якого входять:

1. Аналіз контрольної роботи студента.
2. Теоретичні питання з тем: «Термінознавство», «Переклад науково-технічного тексту»;
3. Практичні завдання за програмою.

Рекомендована література

1. Васенко Л.А. Фахова українська мова : навч. посіб. / Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Кринець. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 272 с.
2. Дубічинський В. В. Прикладне термінознавство / В. В. Дубічинський, Л. А. Васенко. – Х. : НТУ «ХП», 2006.
3. Д'яков А.С. Основи терміноведення / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К. : 2003.

4. Калашник В.С. Україно-російські синтаксичні паралелі. Словник-довідник / В. С. Калашник, Ж. В. Колоїд. – Х. : 2003.
5. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення / Г. Наконечна. – Львів, 1999.
6. Основи українського термінознавства та перекладу науково-технічної літератури / Бондарень О. В., Дубічинський В. В., Павлова Г. Д., Терещенко Л. Я. – Х. : НТУ «ХПІ», 2006.
7. Панько Т. В. Українське термінознавство / Т. В. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів, 1994.
8. Посібник з основ українського термінознавства та перекладу науково-технічної літератури / Бондарень О. В., Дубічинський В. В., Павлова Г. Д., Терещенко Л. Я. – Х. : НТУ «ХПІ», 2002.

ВАРІАНТ 0

Завдання 1. *Дайте визначення поняття «термін».*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

авто..., бато..., гекса..., мега..., квазі..., оід....

Завдання 3. *Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:*

гектоват, оксиген, барокамера, філософія, батискаф.

Завдання 4. *Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.*

1. Абсорбирующее вещество.
2. Блокирующее устройство.
3. Блок хранения сообщений.
4. Режущий инструмент.
5. Сетевой адаптер.

Завдання 5. *Дайте визначення поняття «переклад».*

Завдання 6. *Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.*

Отражением в познании является синтез научных знаний, полученных в процессе исследования природы различными науками. На каждом этапе развития науки возникает необходимость объединения научных знаний в единую систему знаний о явлениях природы – в естественно-

научную картину мира. Под естественно-научной картиной мира понимают всю совокупность знаний о предметах и явлениях природы, объединенных основополагающими идеями, получившими опытное подтверждение и сохранившими свою объективную ценность в развитии человеческой мысли.

Физическая картина мира составляет часть всей системы знаний о природе, поскольку она касается только физических свойств материальных тел и физических форм движения материи. Физическая картина мира дает наиболее общее, синтезированное представление о сути физических явлений на данном этапе развития физической науки.

Відбиттям єдності в пізнанні є синтез наукових знань, отриманих у процесі дослідження природи різними науками. На кожному етапі розвитку науки виникає необхідність об'єднання наукових знань у єдину систему знань о явищах природи – у природничо-наукову картину миру. Під природничо-науковою картиною миру розуміють всю сукупність знань про предмети і явища природи, що об'єднані основними ідеями, що одержали до-свідчене підтвердження й зберегли свою об'єктивну цінність у розвитку людської думки.

Фізична картина миру становить частину всієї системи знань про природу, оскільки вона стосується тільки фізичних властивостей матеріальних тіл і фізичних форм руху матерії. Фізична картина миру дає найбільш загальне, синтезоване подання про суть фізичних явищ на даному етапі розвитку фізичної науки.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанту. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 1

Завдання 1. *Наведіть визначення поняття «дефініція».*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

баро..., гекто..., кінема..., контр/контра..., псевдо..., стерео....

Завдання 3. Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:

вольтметр, октагон, стереометрія, феробор, геліограф.

Завдання 4. Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення:

1. Автоматизация управления.
2. Бит достоверности.
3. Обратный переключатель.
4. Отрицательная величина.
5. Пространственная инверсия.

Завдання 5. Дайте визначення поняття «еквівалентність».

Завдання 6. *Из запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.*

Персональные компьютеры являются наиболее широко используемым видом компьютеров, их мощность постоянно увеличивается, а область применения расширяется. Персональные компьютеры могут объединяться в сети, что позволяет десяткам и сотням пользователей легко обмениваться информацией и одновременно получать доступ к общим базам данных. Средства электронной почты позволяют пользователям компьютеров с помощью обычной телефонной сети посылать текстовые и факсимильные сообщения в другие города и страны и получать информацию из крупных банков данных.

Однако возможности персональных компьютеров по обработке информации все же ограничены. Наиболее часто появляющиеся ограничения – по объему обрабатываемой информации и по скорости вычислений.

Персональні комп'ютери є найбільше широко використовуваним видом комп'ютерів, їхня потужність постійно збільшується, а область застосування розширюється. Персональні комп'ютери можуть поєднуватися в мережі, що дозволяє десяткам і сотням користувачів легко обмінюватися інформацією й одночасно одержувати доступ до загальних баз даних. Кошти електронної пошти дозволяють користувачам комп'ютерів за допомогою звичайної телефонної мережі посилати текстові й факсимільні повідомлення в інші міста й країни й одержувати інформацію з великих банків даних.

Однак можливості персональних комп'ютерів по обробці інформації все-таки обмежені. Найбільше що часто з'являються обмеження – по обсязі оброблюваної інформації й по швидкості обчислень.

Завдання 7. Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанту. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.

ВАРІАНТ 2

Завдання 1. Схарактеризуйте групи лексичних одиниць, з яких складається поняття «терміноїди».

Завдання 2. Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:

аеро..., ...графія, космо..., ...метр, окт/окта/окто..., хемі/хемо....

Завдання 3. Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:

альфа-проміння, криптонім, динамометрія, ревакцинація, телемеханіка.

Завдання 4. Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення:

1. Беспрерывное движение.
2. Блок питания компьютера.
3. Блуждающая волна.
4. Измерительный прибор.
5. Капельная коррозия.

Завдання 5. Дайте визначення таких понять, як «повна еквівалентність», «часткова еквівалентність», «хибна еквівалентність».

Завдання 6. Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.

В древнем мире все знания о природе объединяла в себе физика (натуральная философия), и уже в то время были сформулированы основные элементы материалистического понимания мира. Мыслители древней Греции Левкипп, Демокрит, Эпикур, Лукреций Карр утверждали, что окружающий мир по своей природе материален, несоздаваем и неуничтожим, существует вечно во времени и бесконечен в пространстве. Все тела состоят из первичных, неделимых частиц – атомов, которые при всех изменениях не возникают из ничего и не уничтожаются, а лишь объединяются и разъединяются.

У древньому світі всі знання про природу поєднувала в собі фізика (натуральна філософія) і вже в той час минулого сформульовані основні елементи матеріалістичного розуміння миру. Мислителі древньої Греції Левкипп, Демокрит, Епікур, Лукрецій Карр затверджували, що навколишній світ по своїй природі матеріальний, не створений і не знищимо, існує вічно в часі й нескінченний у просторі. Всі тіла складаються з первинних, не-подільних часток – атомів, які при всіх змінах не виникають із нічого й не знищуються, а лише поєднуються й роз'єднуються.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 3

Завдання 1. *Дайте визначення поняття «термінологізація».*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

альфа..., гео..., крипто..., ...метрія, ре..., теле....

Завдання 3. *Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:*

бета-залізо, гептагон, декаедр, кріологія, терморегулятор.

Завдання 4. *Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.*

1. Жидкостный манометр.
2. Закручивающая сила.
3. Компенсирующий фактор.
4. Модуль сжатия.
5. Пустое множество.

Завдання 5. *Поясніть, які вимоги висуваються до науково-технічного перекладу.*

Завдання 6. *Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.*

Максвелл не только раскрыл великую тайну природы света, но и предсказал, что колебания заряда в резонансном контуре будут приводить к испусканию электромагнитных волн, которые можно обнаружить. Таким образом, он предсказал возможность радиосвязи задолго до того, как были открыты радиоволны. Благодаря столь замечательному синтезу разнообразных физических явлений эта работа Максвелла считается величайшим достижением классической физики. Несомненно, Максвеллу удалось достичь в электромагнетизме того же, что сделал Ньютон в теории тяготения. Однако значение работы Максвелла еще выше, поскольку в большинстве физических явлений преобладают электромагнитные, а не гравитационные взаимодействия. Максвелл разработал законченную релятивистскую теорию электромагнитных взаимодействий, не отдавая себе полного отчета в том.

Максвелл не тільки розгорнув велику таємницю природи світла, але й пророчив, що коливання заряду в резонансному контурі будуть приводити до випускнення електромагнітних хвиль, які можна виявити. Таким чином, він пророчив можливість радіозв'язку задовго до того, як були відкриті радіохвилі. Завдяки настільки чудовому синтезу різноманітних фізичних явищ ця робота Максвелла являється найбільшим досягненням класичної фізики. Безсумнівно, Максвеллу вдалося досягти в електромагнетизмі того ж, що зробив Ньютон в теорії тяжіння. Однак значення роботи Максвелла ще вище, оскільки в більшості фізичних явищ преобладають електромагнітні, а не гравітаційні взаємодії. Максвелл розробив закінчену релятивістську теорію електромагнітних взаємодій, не віддаючи собі повного звіту в тім.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 4

Завдання 1. Дайте визначення поняття «детермінологізація». Поясніть, чому термін стає застарілим.

Завдання 2. Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:

анти..., гепта..., мікро..., рео..., термо..., хризо....

Завдання 3. Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:

біологія, морфологія, пандемія, ксерографія, тетраедр.

Завдання 4. Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.

1. Возрастающий ток.
2. Волновое сопротивление.
3. Обратный бит-индикатор.
4. Продольное сжатие.
5. Составной стержень.

Завдання 5. Поясніть, з чим пов'язані лексичні труднощі науково-технічного перекладання.

Завдання 6. Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.

С развитием электродинамики в физике постепенно утверждается представление о мире как о всеобщей системе, построенной из электрически заряженных частиц, взаимодействующих с помощью электромагнитного поля. Иначе говоря, начинается создание единой электромагнитной картины мира, все события в которой подчиняются законам электромагнитного взаимодействия.

Вершины своего расцвета электромагнитная картина мира достигла после создания специальной теории относительности, когда было осознано фундаментальное значение конечности скорости распространения электромагнитных взаимодействий, создано новое учение о пространственно-временных свойствах материи, установлены релятивистские уравнения движения тел, заменившие уравнения Ньютона при больших скоростях.

З розвитком електродинаміки у фізику поступово затверджується подання про світ як про загальну систему, побудованої з електрически за-

ряджених часток, взаємодіючих за допомогою електромагнітного поля. Інакше кажучи, починається створення єдиної електромагнітної картини миру, всі події в якій підкоряються законам електромагнітної взаємодії.

Вершини свого розквіту електромагнітна картина миру досягла після створення спеціальної теорії відносності, коли було усвідомлено фундаментальне значення кінцівки швидкості поширення електромагнітних взаємодій, створене нове навчання про просторово-тимчасові властивості матерії, установлені релятивістські рівняння руху тіл, що замінили рівняння Ньютона при більших швидкостях.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 5

Завдання 1. *Охарактеризуйте групи термінів за формальною структурою.*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

астро..., біо..., дельта..., пан..., тетра..., хромо....

Завдання 3. *Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:*

дециметр, сейсмограф, термометр, хронологія, атмосфера.

Завдання 4. *Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.*

1. Передающее устройство.
2. Расходящаяся парабола.
3. Трубчатый образец.
4. Удельный объем.
5. Усовершенствованный адаптер.

Завдання 5. *Поясніть, як слід перекладати загальнонавчальні й загальнонаукові слова.*

Завдання 6. *Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.*

Голография, которая начала развиваться в шестидесятые годы, представляет собой одно из многочисленных применений лазера. В своем обычном виде голограмма выглядит наподобие фотографического негатива. Однако негатив этот обладает одним замечательным свойством. Хотя он сам по себе является плоским, но если его рассматривать в монохромическом свете, то увидим парящее в пространстве перед или за негативом полное трехмерное изображение реального предмета. По сравнению со стереоскопическим, голографическое изображение имеет то преимущество, что в какую бы сторону мы не перемещались, разглядывая голограмму, в наше поле зрения будет попадать соответствующая часть изображения, как если бы мы разглядывали реальный предмет.

Голографія, що початку розвиватися в шістдесяті роки, являє собою одне із численних застосувань лазера. У своєму звичайному виді голограма виглядає на зразок фотографічного негатива. Однак негатив цей володіє однією чудовою властивістю. Хоча він сам по собі є плоским, але якщо його розглядати в монохромическом світлі, то побачимо ширяюче в просторі перед або за негативом повне тривимірне зображення реального предмета. У порівнянні зі стереоскопічним, голографическое зображення має та перевага, що в яку би сторону не переміщалися, розглядаючи голограму, у наше поле зору буде попадати відповідна частина зображення, як якби ми розглядали реальний предмет.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 6

Завдання 1. *Дайте визначення поняття «термінологія».*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

атмо..., бі..., деци..., сейсмо..., транс..., хроно....

Завдання 3. *Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:*

електромагніт, інтерлінгвістика, пентагон, турбогенератор, циклон.

Завдання 4. *Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.*

1. Взрывная волна.
2. Двигатель переменного тока.
3. Запускающее устройство.
4. Решетчатый граф.
5. Удельное давление.

Завдання 5. *Дайте визначення поняття «лексичні трансформації».*

Завдання 6. *Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.*

Открытие периодического закона и периодической системы химических элементов Д. И. Менделеевым завершило развитие атомистических представлений в XIX в. Оно показало, что существует связь между всеми химическими элементами. Периодический закон, по мнению Д. И. Менделеева, следует рассматривать как «одно из ... обобщений, как инструмент мысли, еще не подвергавшийся до сих пор никаким видоизменениям», который «ждет ... новых приложений и усовершенствований, подробной разработки и свежих сил». В XIX в. периодический закон и система элементов представляли лишь гениальное эмпирическое обобщение фактов; их физический смысл долгое время оставался нераскрытым. Открытие периодического закона подготовило наступление нового этапа развития науки – изучения структуры атомов. Это, в свою очередь, дало возможность глубже выяснить природу химических элементов и объяснить ряд закономерностей периодической системы.

Відкриття періодичного закону й періодичної системи хімічних елементів Д. І. Менделєєвим завершило розвиток атомістичних подань в XIX в. Воно показало, що існує зв'язок між всіма хімічними елементами. Періодичний закон, на думку Д. І. Менделєєва, варто розглядати як «одне з ... узагальнень, як інструмент думки, що ще не піддавався дотепер ніяким видозмінам», що «чекає ... нових додатків й удосконалень, докладної розробки й свіжих чинностей». В XIX в. періодичний закон і система елементів представляли лише геніальне емпіричне узагальнення фактів; їхній фізичний зміст довгий час залишався нерозкритим. Відкриття періодичного закону підготувало настання нового етапу розвитку науки – вивчення структури атомів. Це, у свою чергу, дало можливість глибше з'ясувати природу хімічних елементів і пояснити ряд закономірностей періодичної системи.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 7

Завдання 1. *Дайте визначення поняття «терміносистема».*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

гала..., інтер..., пента..., синхро..., турбо..., цикло....

Завдання 3. *Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:*

ізотерми, магнітометр, інфразвук, поліедр, фотогеліограф.

Завдання 4. *Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.*

1. Возвратно-поступательное движение.
2. Делитель напряжения.
3. Жесткость сечения.
4. Падающий диск.
5. Предельное давление.

Завдання 5. *Дайте відповідь на запитання: які Ви знаєте види лексичних трансформацій?*

Завдання 6. **Відредагуйте запропонований комп'ютерний переклад українського тексту.**

Клейстеризация

В теплом водном растворе в молекулах крахмала в большом количестве накапливается вода. Из-за этого происходит увеличение объема, приводящее к набуханию и последующему разрыву первоначально твердых зерен крахмала. Образуется вязко-текучий раствор, вязкость которого зависит от объема поглощенной воды и различается для разных видов зерновых. Например, рисовый крахмал набухает значительно сильнее, чем солодовый. Этот процесс, при котором расщепления веществ не происходит, называется клейстеризацией. Так как клейстеризованный крахмал не содержит твердых крахмальных зерен, то содержащиеся в жидкости (т.е. в

заторе) ферменти можуть на него впливати безпосередньо. Расщепление же неклеїстеризованного крохмала триває багато днів.

Під клейстеризацією розуміють набрякання й розрив оболонки зерен крохмалу в теплому водному розчині. Освободившись молекули крохмалу в цьому густому розчині краще піддаються дії амілаз, чим неклеїстеризований крохмаль.

Температури клейстеризації різні для кожного виду зернових: крохмаль солоду і ячменя клейстеризується в присутності амілаз при 60 °С, рисовий крохмаль – при 80-5 °С.

Клейстеризація

У теплому водному розчині в молекулах крохмалу у великій кількості накопичується вода. Через це відбувається збільшення об'єму, що приводить до набрякання й наступного розриву спочатку твердих зерен крохмалу. Утвориться густо-текучий розчин, в'язкість якого залежить від об'єму поглиненої води й розрізняється для різних видів зернових. Наприклад, рисовий крохмаль набухає значно сильніше, ніж солодовий. Цей процес, при якому розщеплення речовин не відбувається, називається клейстеризацією. Тому що клейстеризований крохмаль не містить твердих крохмальних зерен, то що містяться в рідині (тобто в заторі) ферменти можуть на нього впливати безпосередньо. Розщеплення ж неклеїстеризованного крохмалу триває багато днів.

Під клейстеризацією розуміють набрякання й розрив оболонки зерен крохмалу в теплому водному розчині, молекули, що збільшилися, крохмалу в цьому густому розчині краще піддаються дії амілаз, чим неклеїстеризований крохмаль.

Температури клейстеризації різні для кожного виду зернових: крохмаль солоду і ячменя клейстеризується в присутності амілаз при 60 °С, рисовий крохмаль – при 80-5 °С.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 8

Завдання 1. Дайте визначення поняття «терміноїд».

Завдання 2. Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:

ауди/ауді..., гало..., гіпер..., ізо..., інфра..., цепти....

Завдання 3. Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:

карбоген, кіловат, спектрограма, гамма-астрономія, барисфера.

Завдання 4. Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.

1. Активированный блок.
2. Винтовой зажим.
3. Воспроизводящая камера.
4. Гасящий импульс.
5. Остаточный заряд.

Завдання 5. Поясніть, що називають «термінологічними паралелями».

Завдання 6. Із запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.

Расщепление крахмала

Важнейшей составной частью пива является спирт, образующийся при брожении из Сахаров. Поэтому предварительно необходимо расщепить крахмал до мальтозы; наряду с ней всегда образуются промежуточные продукты – несбраживаемые декстрины.

Крахмал должен быть без остатка расщеплен до сахаров и декстринов, не окрашиваемых йодом. Полное расщепление необходимо по экономическим соображениям; кроме того, остатки нерасщепленного крахмала вызывают в пиве клейстерное помутнение.

Расщепление крахмала осуществляется в три стадии, последовательно переходящих одна в другую. Последовательность: их неизменная клейстеризация; разжижение; осахаривание.

Розщеплення крохмалю

Найважливішою складовою частиною пива є спирт, що утвориться при шумуванні із Цукрів. Тому попередньо необхідно розщепити крохмаль до мальтози; поряд з нею завжди утворюються проміжні продукти несбражувані дестрини.

Крохмаль повинен бути без залишку розщеплений до цукрів декстринів, офарблюване йодом. Повне розщеплення необхідно економічних міркуваннях; крім того, залишки нерозщепленого крохмалю викликають у пиві клейстерне помутнення.

Розщеплення крохмалю здійснюється в три стадії, що послідовно переходять одна в іншу. Послідовність: їх незмінна клейстеризація; розрідження; оцукрювання.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ВАРІАНТ 9

Завдання 1. *Дайте визначення поняття «терміноелемент».*

Завдання 2. *Поясніть значення поданих терміноелементів грецького й латинського походження:*

гамма..., ...гон, карб/карбо..., нітр/нітро..., полі..., спектро....

Завдання 3. *Використовуючи тлумачний словник, запишіть дефініції до поданих нижче термінів:*

гексагон, мегацикл, хронометраж, автопілот, терміноїд.

Завдання 4. *Перекладіть українською мовою подані термінологічні словосполучення.*

1. Относительная кривизна.
2. Предельная нагрузка.
3. Прогиб рельса.
4. Бесконечное пространство.
5. Цветной адаптер.

Завдання 5. *Назвіть типові труднощі російсько-українського перекладання науково-технічних термінів.*

Завдання 6. *Из запропонованих двох текстів відредагуйте комп'ютерний переклад українського тексту.*

Осахаривание

α -амилаза рязрывает цепочки амилазы и амилопектина главным образом на декстрины с 7-2 глюкозными остатками. От концевых групп образовавшихся цепочек (P -амилаза отщепляет двойные группы (мальтозу). Этот процесс неизбежно продолжается дольше, чем разделение более длинных цепочек α -амилазой.

Пивовар должен уметь правильно оценивать йодную пробу. Если раствор йода при смешивании с затором больше не дает окрашивания, то такой затор обозначают как осахаренный, то есть не изменяющий окраску йодного раствора (нормальная реакция на йод). Расщепление молекул крахмала до состояния, при котором не наблюдается окрашивания раствором йода, называется осахариванием.

Под осахариванием мы понимаем полное расщепление разжиженного крахмала амилазами на мальтозу и декстрины. Определение проводят с помощью йодной пробы.

Оцукрювання

α -амілаза розриває ланцюжки амілази й амілопектину головним чином на декстрини з 7-2 глюкозними залишками. Від кінцевих груп ланцюжків, що утворилися (β -мілаза отщепляет подвійні групи (мальтозу). Цей процес неминуче триває довше, ніж поділ більше довгих ланцюжків α -амілазою.

Броварник повинен уміти правильно оцінювати йодну пробу. Якщо розчин йоду при змішуванні із затором більше не дає фарбування, то такий затор позначають як осахаренний, тобто не змінює фарбування йодного розчину (нормальна реакція на йод). Розщеплення молекул крохмалю до стану, при якому не спостерігається фарбування розчином йоду, називається оцукрюванням.

Під оцукрюванням ми розуміємо повне розщеплення розрідженого крохмалю амілазами на мальтозу й декстрини. Визначення проводять за допомогою йодної проби.

Завдання 7. *Доберіть текст (300 слів) за фахом і перекладіть його українською мовою. Додайте оригінал або ксерокс російського варіанта. Якщо зробите комп'ютерний переклад, додайте російський варіант, комп'ютерний переклад і відредагований текст.*

ЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СЛОВОБУДУВАННЯ (ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ)

Терміно елементи давньогрецького походження

АВТО... [грец. «autos» – сам] – перша частина складних слів, що має значення: 1) «автомобільний», напр., *автобус*; 2) «автоматичний», напр., *автопілот*; 3) «самохідний», напр., *автокар*; 4) «свій», «власний», напр., *автобіографія*.

АЕРО... [грец. «aer» – повітря] – перша частина складних слів, що має значення: 1) «повітряний», напр., *аеродинаміка*; 2) «авіаційний», напр., *аеродром*.

АКТИНО... [грец. «aktis (aktinos)» – промінь] – перша частина складних слів, що 1) означає «променеподібний», напр., *актиноліт*; 2) указує на зв'язок поняття з променистою енергією випромінювання, напр., *актинометр*.

АЛЬФА... [грец. «alpha» – назва першої літери грецької абетки – α] – перша частина складних слів, що: 1) позначає один із станів речовини, напр., *альфа-залізо*; 2) указує на зв'язок з альфа-частинками, напр., *альфа-розпад*.

АНТИ... [грец. «anti» – проти] – перша частина складних слів, що має значення: 1) «протилежність», напр., *антиречовина*; 2) «ворожість», напр., *антибіотик*.

АНТРОПО... [грец. «antropos» – людина] – перша частина складних слів, що вказує на зв'язок з людиною, людством, напр., *антропологія*.

АПО... [грец. «apo...» – з, від, без] – перша частина складних слів, що: 1) позначає «віддалення», «відсутність», напр., *апоселеній*; 2) указує на склад, походження; нагір., *апогра ніт*.

АСТРО... [грец. «astron» – зоря] – перша частина складних слів, що 1) відповідає поняттям «зоряний», «пов'язаний з небесними тілами», напр., *астрономія*; 2) указує на зіркоподібну форму, напр., *астроїда*.

АТМО... [грец. «atmos» – пара] – перша частина складних слів, що означає «газовий», напр., *атмосфера*.

БАРИ... [грец. «barys» – важкий] – перша частина складних слів, що вказує на зв'язок з атмосферним тиском, напр., *барицентр*.

БАРО... [грец. «baros» – тягар, вантаж] – перша частина складних слів, що відповідає значенню «атмосферний тиск», напр., *барометр*.

БАТИ... [грец. «bathys» – глибокий] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «глибина», «глибинний», напр., *батиметрія*.

БАТО... [грец. «bathos» – глибина] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «глибина», напр., *батометр*.

БЕТА... [грец. «beta» – друга літера грецької абетки – β] – перша частина складних слів, що 1) позначає один із станів речовини, напр., *бета-латунь*; 2) указує на зв'язок з бета-частинками, напр., *бета-ра діоактивність*.

БІБЛЮ... [грец. «biblion» – книжка] – перша частина складних слів, що за значенням відповідає поняттю «книжковий», напр., *бібліограф*.

БІО... [грец. «bios» – життя] – перша частина складних слів, що за значенням відповідає поняттям «біологічний», «життя», напр., *біологія*, *біосфера*.

ГАЛА... [грец. «gala», «galaktos» – молоко, «galaktikos» – молочний] – перша частина складних слів, що за значенням відповідає поняттям: 1) «молочний», напр., *галактометр*; 2) «зоряний», напр., *Галактика*; 3) «святковий», «урочистий», «яскравий», напр., *гала-концерт*.

ГАЛЮ... [грец. «hals (halos)» – сіль] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «сіль», напр., *галобіонти*.

ГАММА... [грец. gamma» – третя літера грецької абетки – γ] – перша частина складних слів, що: 1) позначає один із станів речовини, напр., *гамма-залізо*; 2) указує на зв'язок з гамма-промінням, напр., *гамма-спалах*.

...ГЕЙ [грец. «ge» – земля] – друга частина складних слів, що за значенням відповідає поняттю «земля», напр., *перигей*.

ГЕКСА... [грец. «hex» – шість] – перша частина складних слів, що відповідає значенню «шести», напр., *гексаедр*.

ГЕКТО... [грец. «hekaton» – сто] – перша частина складних слів, що означає «сто», «у сто разів», напр., *гектоват*.

ГЕЛІО... [грец. «helios» – Сонце] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «сонячний», напр., *геліофізика*.

ГЕО... [грец. «ge» – Земля] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «земля», «земний»; напр., *геологія*.

ГЕПТА... [грец. «hepta» – сім] – перша частина складних слів, що

відповідає значенню «семи», напр., *гептагон*.

ГІГРО... [грец. «hygros» – вологий] – перша частина складних слів, що за значенням відповідає поняттю «волога», «вологість», напр., *гігрометр*.

ГІДРО... [грец. «hydor» – вода] – перша частина складних слів, що вказує на зв'язок з водою, водними просторами тощо, напр., *гідроізоляція*, *гідротурбіна*.

ГІПЕР... [грец. «huper» – над, надміру] – перша частина складних слів, що означає «значне підвищення», «перебільшення», «надмірність», напр., *гіперконус*, *гіперпчощина*.

...ГОН [грец. «gonia» – кут] – частина складних слів, що за значенням відповідає поняттю «кут», напр., *гексагон*.

...ГРАМА [грец. «grama» – риска, літера, написання] – друга частина складних слів, що означає «запис», «графічне зображення», напр., *телеграма*.

...ГРАФ [грец. «grapho» – пишу, креслю, зображую] – друга частина складних слів, яка означає особу, що пише, чи прилад, що записує, напр., *географ*, *барограф*.

...ГРАФІЯ [грец. «grapho» – пишу, креслю] – друга частина складних слів, яка вказує на зв'язок з поняттями «записування», «відображення», напр., *стенографія*.

ГРАФО... [грец. «grapho» – пишу, креслю] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «письмо», «почерк», «креслення», «малювання», напр., *графолог*.

ДЕКА... [грец. «deka» – десять] – перша частина складних слів, що означає «десять», «десяти», напр., *декагон*.

ДЕЛЬТА... [грец. «delta» – четверта літера грецького алфавіту] – перша частина складних слів, що має значення: 1) стан речовини, напр., *дельта-залізо*; 2) те, що має вигляд трикутника, напр., *дельтаплан*.

ДИ..., ДІ... [грец. «di» – два, двічі] – перша частина складних слів, що означає «два», «двічі», «подвійний», напр., *діод*, *диполь*.

...ЕДР [грец. «hedra» – бік, основа, сторона] – кінцева частина назв багатогранників, напр., *декаедр*.

ЕЛЕКТРО... [грец. «elektron» – янтар] – перша частина складних слів, яка за значенням відповідає поняттю «електричний», напр., *електроприлад*.

ЕХО... [грец. «echo» – шум, звук] – перша частина складних слів, що

означає «зв'язок з шумом», напр., *ехолокатор*.

ІЗО... [грец. «*isos*» – однаковий, рівний] – перша частина складних слів, що означає «рівність» або «подібність», напр., *ізоморфізм, ізотерми*.

КАТА... [грец. «*kata*» – рух униз] – перша частина складних слів, що означає: 1) «рух униз», напр., *катапульт, катод*; 2) «посилення», напр., *каталізатор*.

КІЛО... [грец. «*chilioi*» – тисяча] – у складних словах означає «тисяча», напр., *кіловат*.

...КІНЕЗ, ...КІНЕЗІЯ [грец. «*kinesis*» – рух] – у складних словах означає «рух», «переміщення», напр., *телекінез*.

КІНЕМА... [грец. «*kinema*» – рух, зміна] – перша частина складних слів, яка за значенням відповідає поняттю «рух», напр., *кінематографія*.

КОСМО... [грец. «*kosmos*» – Всесвіт] – у складних словах відповідає поняттю «Всесвіт», напр., *космоцентр*.

КРИПТО... [грец. «*kryptos*» – таємний, прихований] – у складних словах означає «таємно» або належність до якогось прихованого стану, напр., *криптографія*.

КРІО... [грец. «*kryos*» – холод, лід] – у складних словах указує на зв'язок з низькими температурами, напр., *кріобіологія*.

КСЕРО... [грец. «*xeros*» – сухий] – у складних словах означає «сухий», напр., *ксерографія*.

ЛІЗ..., ЛІЗО..., ...ЛІЗ [грец. «*lysis*» – розпад] – у складних словах відповідає поняттям «розчинення речовини», «розпад речовини», напр., *гідроліз*.

ЛІТО... [грец. «*lithos*» – камінь] – перша частина у складних словах, яка за значенням відповідає поняттям «той, що стосується каменя», «той, що стосується гірських порід», напр., *літологія*.

...ЛОГІЯ [грец. «*logos*» – слово, учення] – друга частина складних слів, яка відповідає поняттям: 1) «наука», напр., *метрологія*; 2) «слово», напр., *термінологія*.

МАГНІТО... [грец. «*magnetis*» – магніт] – перша частина складних слів, яка відповідає поняттю «магнітні явища», напр., *магнітоопір*.

МАКРО... [грец. «*macros*» – довгий, великий] – перша частина складних слів, що: 1) має значення «великий», «довгий», напр., *макромолекула*; 2) указує на вивчення або вимір великих предметів, величин, напр., *макросвіт*.

МЕГА... МЕГАЛО... [грец. «megas» – великий] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям: 1) «мільйон», напр., *мегават*; 2) «велетенський», «великий», напр., *мегасвіт*.

МЕТЕО... [грец. «meteora» – атмосферні явища] – перша частина складних слів, що означає: 1) «метеорологічний» напр., *метеоролог*; 2) «той, що стосується явищ земної атмосфери», напр., *метеорит*.

...МЕТР [грец. «metron» – міра, «metreo» – вимірюю] – друга частина складних слів, що означає: 1) вимірювальний прилад, напр., *амперметр*; 2) одиницю довжини в метричній системі, напр., *дециметр*.

...МЕТРІЯ [грец. «metron» – міра, «metreo» – вимірюю] – друга частина складних слів, що відповідає поняттю «вимірювання», напр., *динамометрія*.

МІКРО... [грец. «micros» – малий] – перша частина складних слів, що має значення: 1) «малий», «найдрібніший», напр., *мікроавтобус*; 2) пов'язаний з вивченням або вимірюванням малих величин, напр., *мікроелектроніка*, *мікроампер*.

МІНІ... [грец. «minimus» – найменший, найменше] – перша частина складних слів, яка має значення «малий розмір», «мала довжина», напр., *міні-процесор*.

МОНО... [грец. «monos» – один, єдиний] – перша частина складних слів, яка має значення: 1) «одне», «єдине», напр., *монолог*; 2) «монофонічний», напр., *монозвучання*.

...МОРФИ, ...МОРФІЗМ, ...МОРФІЯ, ...МОРФНІЙ, ...МОРФОЗ [грец. «morphē» – форма] – друга частина складних слів, що відповідає поняттям «форма», «вид», нагір., *поліморфізм*.

МОРФО... [грец. «morphē» – вид, форма] – у складних словах відповідає поняттю «форма», напр., *морфологія*

...НАВТ [грец. «nautes» – мореплавець] – друга частина складних слів, яка відповідає поняттю «той, що плаває», напр., *космонавт*.

...НАВТИКА [грец. «nautike» – мистецтво мореплавства, судноводіння] – друга частина складних слів, яка відповідає поняттю «плавання», напр., *космонавтика*.

НЕО... [грец. «neos» – новий] – перша частина складних слів, що має значення «новий», напр., *неологізм*.

НІТР..., НІТРИ..., НІТРО... [грец. «nitron» – селітра, луг] – перша частина складних слів, яка відповідає поняттям «азот», «азотний», напр.,

нітрофарба.

...НОМ [грец. «nome» – частина, частка] – у математичних термінах відповідає поняттю «член», напр., *біном*.

...ОЇД [грец. «eidos» – вигляд] – частина складних слів, яка вказує на схожість з чимось або походження від чогось, напр., *ромбоїд, циліндроїд*.

ОКСИ... [грец. «oxys» – кислий] – перша частина складних слів, що означає: 1) наявність кисню в сполуках або сумішах, напр., *оксидація*, 2) належність до кислого середовища, напр., *оксифіти*.

ОКТ..., ОКТА..., ОКТО... [грец. «okto» – вісім] – перша частина складних слів, яка відповідає поняттю «вісім», «восьми», напр., *октагон*.

ОРТО..., ОРФО... [грец. «orthos» – прямий, вірний] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям: 1) «прямий», напр., *ортопед*; 2) «правильний»; напр., *орфографія*.

ПАН... [грец. «pan» – усе] – у складних словах означає «те, що охоплює все, стосується всього», напр., *пандемія*.

ПЕНТА... [грец. «pente» – п'ять] – у складних словах відповідає поняттям «п'ять», «п'яти», напр., *пентаедр*.

ПЕРИ..., ПЕРІ... [грец. «peri» – коло, біля] – перша частина складних слів, що означає «навколо», «кругом», «через»; напр., *периметр*.

ПІР..., ПІРО... [грец. «pyr» – вогонь] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «вогонь», «висока температура», «термічний процес», напр., *піроліз*.

...ПЛАСТ [грец. «plastos» – виліплений] – у складних словах означає «утворений з чого-небудь», напр., *пінопласт*.

ПОЛ... [грец. «poly» – багато] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «багато», «численний», напр., *полікристал*.

ПСЕВДО... [грец. «pseudos» – обман] – перша частина складних слів, що означає «несправжній», «неправильний», напр., *псевдовектор*.

РЕО... [грец. «rheos» – потік] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «потік», напр., *реостат*.

СЕЙСМО... [грец. «seismos» – землетрус] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «землетрус», «підземний поштовх», напр., *сейсмограф*.

СИНХРО... [грец. «synchronos» – одночасний] – у складних словах вказує на одночасність дій, напр., *синхрофазотрон*.

...СКАФ [грец. «skaphe» – човен] – частина складних слів, що відповідає поняттям «судно», «апарат для підводних досліджень», напр., *батискаф*.

...СОФІЯ [грец. «Sophia» – мудрість] – частина складних слів, що відповідає поняттям «учення», «мудрість», напр., *філософія*.

СТЕРЕО... [грец. «stereos» – твердий] – перша частина складних слів, що має значення: 1) «твердий», напр., *стереотип*; 2) «просторовий», напр., *стереометрія*; 3) «стереоскопічний»; напр., *стереофільм*; 4) «стереофонічний»; напр., *стереозвучання*.

ТЕЛЕ... [грец. «leie» – далеко] – перша частина складних слів, що означає: 1) «здійснюваний на відстані», «той, що діє на далеку відстань», напр., *телескоп*; 2) «телевізійний»; напр., *телевізор*.

...ТЕРМ, ...ТЕРМИ, ...ТЕРМІЯ, ...ТЕРМНИЙ [грец. «therme» – тепло, жар] – частина складних слів, яка вказує на зв'язок з поняттями «тепло», «жар», напр., *иотерми*.

ТЕРМО... [грец. «therme» – тепло, жар; «thermos» – теплий] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «температура», «тепло», напр., *термограф*.

ТЕТРА... [грец. «tetra» – чотири] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «чотири», напр., *тетрагон*.

ТЕХНО... [грец. «techne» – майстерність] – частина складних слів, що відповідає поняттю «технологічний», напр., *технологія*.

...ФОН, ФОНО... [грец. «phone» – звук, голос] – частина складних слів, яка вказує на зв'язок з поняттям «звук», напр., *мікрофон, фонограма*.

ФОТО... [грец. «phos (photos)» – світло] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям: 1) «той, що діє за допомогою світла», «заснований на дії світла», напр., *фотоелемент*; 2) «фотографічний, пов'язаний з фотографією», напр., *фотолабораторія*.

ХРИЗО... [грец. «chrysos» – золото] – перша частина складних слів, що відповідає поняття «золотий колір», «золотий відтінок», напр., *хризоліт*.

ХРОМАТО., ХРОМО... [грец «chroma» – колір] – перша частина складних слів, що означає «колір», «забарвлення», напр., *хромофотографія*.

ХРОНО... [грец. «chronos» – час] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «час», напр., *хронологія*.

ЦИКЛО... [грец. «kyklos» – коло] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «коло», «круг», напр., *циклотрон*.

Терміноелементи латинського походження

АКВА... [лат. «aqua» – вода] – частина складних слів, що має значення «вода», «водний», напр., *акваланг*.

АРК... [лат. «arcus» – дуга] – математичний терміноелемент, що додається до назв прямих тригонометричних функцій і дає назви відповідних обернених функцій, напр., *арксинус*.

АУДИ..., АУДІ... [лат. «audio» – чую, слухаю] – перша частина складних слів, яка вказує на зв'язок поняття зі звуком, слухом, способом запису і відтворення звукової інформації тощо, напр., *аудиторія*.

АЦЕТ... [лат. «acetum» – оцет] – складова частина хімічних термінів, яка вказує на зв'язок цих термінів з оцтовою кислотою; напр., *ацетон*.

БІ... [лат. «bi» – дво] – перша частина складних слів, що має значення «подвоєння», напр., *біатлон*.

ВЕЛО... [лат. «velox» (velocis) – швидкий] – перша частина складних слів, що має значення «велосипедний», напр., *велоспорт*.

ВІДЕО... [лат. «video» – бачу, дивлюсь] – перша частина складних слів, що означає: 1) належність до галузі зображення різноманітних електричних сигналів на екрані електронно-променевої трубки, напр., *відеоімпульс*; 2) зв'язок з відеозаписом, напр., *відеокасети*.

ДЕ..., ДЕЗ... [лат. «de..., des...» – заперечення] – перша частина складних слів, що означає: 1) «відокремлення, відміна, скасування», нагiр., *деблокування*; 2) «рух униз, падіння, зниження», напр., *девальвація*.

ДЕЦИ... [лат. «decima» – десята частина] – перша частина складних слів-найменувань одиниць фізичних величин, що відповідає поняттю «десята частина», напр., *дециметр*.

ІНФРА... [лат. «infra» – низько, внизу, під] – перша частина складних слів, що має значення: 1) випромінювання, яке примикає до червоного кінця видимого спектра, напр., *інфразвук*; 2) те, що має підлеглий та допоміжний характер; напр., *інфраструктура*.

КАЛОРИ... [лат. «calor» – тепло, жара] – частина складних слів, що має

значення «теплота», напр., *калориметр*.

КВАЗІ... [лат. «quasi» – ніби, майже] – перша частина складних слів, що має значення: 1) «несправжній», напр., *квазівчений*; 2) «майже», напр., *квазічастинки*.

МІЛІ... [лат. «mille» – тисяча] – перша частина складних слів, що означає «тисячна частка», напр., *міліметр*.

МОТО... [лат. «moto» – безперервно рухаю] – перша частина складних слів, яка має значення: 1) «моторний», напр., *мотор-генератор*; 2) «мотоциклетний», напр., *мотодром*.

МУЛЬТИ... [лат. «multum» – багато] – перша частина складних слів, яка має значення багаторазовості, множинності, напр., *мультивектор*, *мультипроцесор*.

ОЛЕО... [лат. «oleum» – олія] – перша частина складних слів, що вказує на зв'язок з рослинними оліями або мінеральним маслом, напр., *олеонафт*.

...ПЛАН [лат. «planum» – площа] – у складних словах відповідає поняттям «крило», «літальний апарат», напр., *аероплан*.

РАДІО... [лат. «radius» – промінь] – перша складова частина слів, що має значення: 1) той, що стосується радіо, пов'язаний з ним, напр., *радіограма*; 2) той, що стосується радіоактивності, напр., *радіоактивність*

САНТИ... [лат. «centum» – сто] – перша частина складних слів, що означає «сота частина», напр., *сантиметр*.

СПЕКТРО... [лат. «spectrum» – уява, видіння] – частина складних слів, що відповідає поняттям «спектр», «спектральний»; напр., *спектрограф*.

ТУРБО... [лат. «turbo» – вихор] – у складних словах має значення «обертання з великою швидкістю», напр., *турбогенератор*.

УЛЬТРА... [лат. «ultra» – за, понад] – перша частина складних слів, що означає «крайній», «за межами», напр., *ультразвук*.

ФЕРО... [лат. «ferrum» – залізо] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «залізо», «залізистий», напр., *ферованадій*.

...ФІКАЦІЯ [лат. «fikatio», «facio» – роблю] – друга частина складних слів, що означає здійснювання, утілювання, напр., *електрофікація*.

ХЕМІ..., ХЕМО... [лат. «chemia» – хімія] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю «хімічний процес», напр., *хеміюмінесценція*, *хемосинтез*.

ХІМІ... [лат. «chimia», грец. «χυμα» – лиття] – перша частина складних слів, що відповідає поняттям «хімія», «хімічний», напр., *хімізація*.

ЦЕНТИ... [лат. «centum» – сто] – те саме, що й «санти...», напр., *центиграм*.

Навчальне видання
Контрольні завдання з курсу
«Українська мова за професійним спрямуванням»
для студентів II і III курсів технічних спеціальностей
заочної форми навчання

Укладачі: ПЕНЬКОВА Елла Георгіївна
ДЯЧЕНКО Олена Валеріївна

Відповідальний за випуск В.В. Дубічинський

Роботу до видання рекомендувала Т.О.Снігурова

В авторській редакції

План 2013 р., поз. 59

Підп. до друку . Формат 60x84 1/16. Гарнітура Times. Папір офсет-
ний. Ум.-друк. арк. Друк – ризографія. Наклад 3100 прим. Зам. № . Ціна
договірна.

Видавничий центр НТУ «ХПІ»
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №3657 від 24.12.2009 р.
61002, Харків, вул. Фрунзе, 21.

Друкарня НТУ «ХПІ», 61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 2